

Madár János: Gyanútlan világ

Nehéz az ember dolga olyankor, ha pályakezdőként recenzeál egy már tisztelt, és – közhelyszerűen – befutott költő verseskötetéről; s különösen akkor, ha a költőben segítőt – vagyis mondjuk ki! – mesterét tiszteli. Mert Madár János – mint megjelent kötetének, a *Gyanútlan*

világnak fűlszövegében áll: három megye, s több város irodalmi életének mindenese. Bányaterenye, Tokaj, Budapest: főbb „előfordulási helyei” – mint írják róla, de „Ugyanakkor szoros szálakkal kötődik Nyíregyháza, Balkány, Szakoly (...), Salgótarján, Pásztó településekhez. A Tokajban működő Rím Könyvkiadó vezetője, a *Kelet felől* című irodalmi és művészeti folyóirat alapító főszerkesztője. A Magyar Írószövetség tagja (...), a Váci Mihály Irodalmi Kör és a Szabolcsi Íróklub alapítója, vezetője. A Bányaterenyei Írók Körének vezetője.” És megannyi kör, társaság alkotó munkájának részese.

Madár János pályája és élete éles és nehezen belátható kanyarok után torkollott a palóc dombok közé. A balkányi nehéz, paraszt-sorsú világból indult. Volt fizikai munkából tengődők sorstársa és szellemi mindenese. Végre Bányaterenyén révbe érkezett, csak a pihenés nem adatik meg számára: ő az a költő, aki mindig úton van, s kevés ráérő idejében fiatalabb pályatársait segíti az érvényesülésben.

A *Gyanútlan világ* című kötet a budapesti Hungarovox Kiadó gondozásá-

ban jelent meg, s majd 20 év hallgatás után tört csendet. Jóllehet Madár János versei számosan – rangos hazai irodalmi lapokban – jelentek meg, de kötetté csak most szerveződtek. A hosszúra nyúlt csönd okát nem tudni, mindenesetre jelenleg további három kötete áll megjelenés

alatt több kiadónál.

Régi témákat elevenít fel a *Gyanútlan világ*, olyanokat, melyek a három korábbi kötet (*Szóljatok rám* – Nyíregyháza, 1984; *Kövek szólítanak* – Csepel, 1984; *Rovátkált énekeddel* – Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp., 1987) gerincét is alkották.

A versek körömagyába mintha befészkelte volna a nyírségi fekete föld. A gyermekkor, a Balkány-környéki tanya-világ szűk esztendei, a szülők, a nagypapa, s a hiányuk jelent újabb és újabb verstémát Madár Jánosnak. A kötet nyitóverse is ennek a témának kiemelt szerepéről árulkodik. A családtagok hol éles kontúrral, hol őszi paszteliszínekkel ábrázoltatnak, s hiányuk mítoszivá növeli őket. Miközben a hiány, a nyomor is nemzetivé tágul.

A szatmári síktól a szabolcsi halmon át a zempléni dombokig felölel a kötet egy hajdan kultúrtájnak számító régiót, hogy innen széttekintve, számot adva összegezze nemzeti létünk nyomorát. Gyakori téma a tiszteletadás is: Kazinczy, Czóbel Minka, a „Szárszó” Attilája; Fábián Zoltán és Nagy Gáspár valóságos, vagy virtuális szereplői a kötetnek, s Madár János hitet tesz az

elődök vagy kortársak sors-vállalása mellett. Költőnk verse az anyanyelvről (*Megjelöltél*) mintegy lezárja – a külön egyébként nem jelölt – ciklust, s annak összegzését is adja. Ars poetica-ként értsük és értékeljük!

Néhány versében (*Soha ilyen árva; A lelkem hordatott széjjel*) – általam ismeretlen, de felfejthető – egykori személyes sorstragédiák bomlanak ki, és ezeknek keserűségét alig ellenpontoszák a máról szóló (*Hűség; Egyetlen; Hűség és remény*), az öröme, a meglett békének valómást tévő versek. Alig ellenpontoszák, hiszen a versek majd mindegyikéből száműzetett a boldogságra hívó szó. Fájdalmas én-líra – vonhatnánk közhelyszerűen mérleget a teljes kötetéről. S valóban a magánytól való – legyen bár testi vagy szellemi – félelem átszüremlik Madár János minden versén.

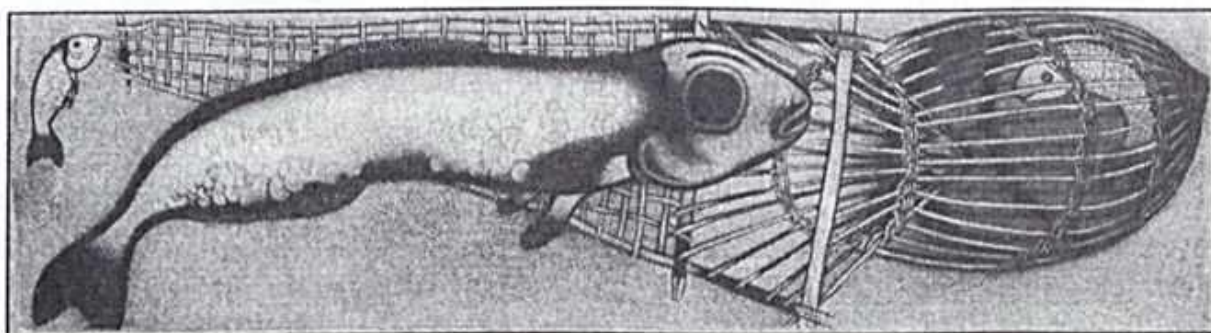
A költő kevés akkordot szólaltat meg, de azok tisztán csengenek. A versek struktúrája néhol felfejthető könnyedén, máshol a rétegek szétválasztása csak szellemi munka árán sikerülhet. Egyszóval: nem adják meg magukat egykönnyen. Hiszen versek.

Madár János képei, szimbólumai gyakran archetipikusak. A kő, fejfa (~kereszt), föld, mész az időben és személyében magára maradott ember félel-

meiről árulkodik, a tenger szimbóluma – hasonlóan – az örök és a véges kettősségét ütközteti. Ezzel szemben a fa (~ág), fény, csillag – mely talán legkedvesebb ösképe – a megtartó erő, útmutató és kapaszkodó jelentésekkel ruházódik fel. Fontos motívumai az arc, és annak egyéb testtáji: a szem, homlok, – és egyik legszébb képalkotóként puhaságával – a haj. Ezek a motívumok az emberre, a gondolataival, gondoljaival, sorsával perlekedő költőre irányítják a figyelmet. A seb és a vér – képalkotóként – ugyanennek a szándéknak egy másik aspektusát villantja fel. Két motívum külön figyelmet érdemel: a csönd és a kéz – melynek irodalmát újabb jelentésekkel gazdagítja Madár János költészete.

A kötet megkomponált, lezárt egész. A gyermekkor tájaitól, az őskőtől – legyenek bár anyagiak vagy szellemiek – a volt és a létező szerelmeken át elvezet bennünket a testamentumig (*Semmivé oldódik; Végrendelet*). A szomorúság, az árvaság érzete szorítja össze a kötet verseit költészetté. Mint tudjuk, további három kötet vár kiadásra: várjuk hát az új hangot és szót! Bár a meglévő is tisztelettel tölt el bennünket.

(*Hungarovox, Budapest, 2007*)

Földi Péter: *Varsa* (1994)